

Investicije su i političke sta

Kriza je zaustavila ekonomski rast i ponovno akt
dovoljno poticaja da se ekonomska i politička kriz

Zdravko Latal
latal@privredni.hr

Hido Bišćević, iskusni hrvatski diplomat koji vrlo agilno obnaša funkciju generalnog tajnika Vijeća za regionalnu suradnju, na skupu te asocijacije u Sarajevu početkom godine izrazio je nadu u blagi oporavak zemalja zapadnog Balkana i Jugoistočne Europe od posljedica recesije u drugoj polovini godine te procijenio da optimističnije trendove treba očekivati u 2011. godini. Ušli smo u drugu polovinu godine i Bišćevića pitali ostaje li i sada kod tih procjena.

- Gospodarska kriza ostavila je toliko teške posljedice da sam danas mnogo umjereniji optimist nego što sam bio prije dva mjeseca kad sam najavio da se u drugom dijelu ove i u idućoj godini mogu očekivati blagi gospodarski oporavci. Posljedice financijske i ekonomske krize u regiji bile su teže nego drugdje u Europi jer su se odrazile na strukturalne probleme ekonomiji

zemalja regije i jer su razotkrile dubinske probleme i nedostatke posttranzicijskih ekonomija Jugoistočne Europe. Države su se suočile s dilemama u iznalaženju ekonomskih rješenja, uvođenjem mjera štednje ili poticaja. Uglavnom se išlo na štednju i budžetske restrikcije, a znatno manje na potica-

Do udara krize ovo je bilo najživlje ekonomsko tržište s visokim stopama investicija. Sve je to u kratkom razdoblju nestalo



je proizvodnje i potrošnje. Ono što problemima daje dodatnu dimenziju, to su političke okolnosti. Nemoguće je sakriti činjenicu da je ekonomski i financijski udar došao u trenutku kada je jugoistok Europe, a napose postjugoslavenski prostor, tek počeo izlaziti iz poratne zone i počeo se politički stabilizirati uz prve znake ekonomskog rasta.

Znači, rast je u začetku zaustavljen?

- Do udara krize ovo je bilo najživlje ekonomsko tržište s visokim stopama investicija. Sve je to u kratkom razdoblju nestalo. Ne samo da je zaustavljen ekonomski rast, nego su ponovno aktualizirani politički problemi koji su, kao i ekonomija, imali trend blagog oporavka s perspektivom da se ra-

Rekonstrukcija željezničkog sustava svakako je prioritet

- Nema dvojbe da je rekonstrukcija željezničkog sustava u Jugoistočnoj Europi, a posebno na zapadnom Balkanu, strateški prioritet bez čije realizacije nema povezivanja tržišta i bez čega nema obnove industrijskog razvoja. Jer, ako je moje putovanje od Zagreba do Beograda prije ovih ratova trajalo tri sata, a sada sedam, ili ako od slovensko-hrvatske granice do Istanbula cargo vlak putuje danas 72 do 74 sata, u uvjetima kad se od Londona do Pariza stiže za dva i pol sata, a studije koje smo napravili pokazuju da se ta ista razdaljina može prijeći za 25 sati, onda je jasno da se nešto mora hitno poduzeti u modernizaciji željezničkog sustava. Rekonstrukciji željeznica pristupa cijeli svijet.

uvjet ekonomske bilnosti

analizirala stare političke probleme u regiji. Ni iz međunarodne zajednice nema u regiji sanira



zriješe. Sadašnji trendovi otvaraju ozbiljna pitanja o stanju i perspektivama u velikom dijelu regije. Na zadnjim sastancima Vijeća za regionalnu suradnju, a posebno na sastanku na vrhu šefova država i vlada 12 zemalja u Istanbulu, osjetila se pojačana svijest o potrebi jačanja uzajamne suradnje u traženju odgovora na tešku ekonomsku situaciju. Vlade su shvatile kako moraju izaći izvan granica svojih država da bi riješile probleme unutar granica. Sa zabrinutošću vidim kako politički problemi u regiji postaju dominantni, opterećujući u znatnoj mjeri mogućnosti koje regionalna suradnja pruža u rješavanju ekonomskih teškoća.

Što čini ili ne čini međunarodna zajednica da podrži zemlje u regiji na putu ukupnog oporavka? Postoje mišljenja da su svi suviše zauzeti vlastitim nevoljama da bi mislili na budućnost susjeda...

- Ne vidim dovoljno poticaja međunarodne zajednice da se ekonomska kriza sanira. Bez investiranja u ekonomiju nema političke stabilnosti i bojim se da, ukoliko ovaj dio Europe ostane opterećen neriješenim političkim sporovima, a istodobno ne dođe do obnove ekonomskih aktivnosti, sve to može dovesti do jedne dugotrajne ekonomsko-socijalne letargije, a onda je po nekim scena-

rijima moguće očekivati i zabrinjavajuće tendencije populizma i smanjenja demokratskih kapaciteta. Ipak, ohrabruje saznanje da su zemlje regije počele tragati za zajedničkim rješenjima, da se počelo razgovarati o realizaciji konkretnih projekata koji bi se ostvarili uz pomoć međunarodne zajednice, prije svega Europske komisije i europskih institucionalnih banaka. Nadam se da će se do jeseni formulirati veliki regionalni infrastrukturni projekti, kao što su obnova plovnosti rijeke Save i izgradnja četiristokilovoltne dalekovoda između Makedonije i Albanije, zatim projekti iz sektora energetike i transporta jer investira-

nje u ekonomsko-socijalne projekte je najbolja investicija u stabilnost ovog dijela Europe. Uvjerensam da će međunarodna zajednica, prije svega europske institucije i banke, imati interesa investirati u te projekte. Osim toga, ti i takvi projekti su najbolji poticaj nacionalnim zakonodavstvima na putu za EU da usklade propise, dok sa stajališta Vijeća u razdoblju koje slijedi počinje primjena trogodišnje strategije rada Vijeća u prioritetnim područjima kao što su energetika, infrastruktura, transport, vodoprivreda, zaštita okoliša, obrazovanje...

**Kakva su dosadašnja iskustva s "novom" Cef-
tom, koja kod nekih članica nije dobila prolaznu ocjenu? Nije došlo do većeg protoka kapitala i zajedničkog nastupa na trećim tržištima, a umjesto toga česti su bili trgovinski ratovi zbog postojanja nepariranih barijera među članicama.**

- Funkcioniranje Cefte nije u izravnoj nadležnosti Regionalnog vijeća za suradnju, ali cirkuliranje roba, kapitala i usluga u Jugoistočnoj Europi bi trebalo odražavati stanje političkih odnosa, pa je to na neki način i u našem djelokrugu rada. Moram reći da ja osobno nisam zadovoljan mjerom u kojoj je Cefta pridonijela jačanju uzajamnih ekonomskih odnosa. Za to postoji

više razloga. Mislim da zbog političkog mentaliteta politička vodstva do udara krize nisu bila spremna iskoristiti potencijale Cefte. Još uvijek na ovim prostorima postoje politički zazor i odnosi koji vladaju između pojedinih zemalja, ali i unutar samih država. Uz to, potaknute krizom, počele su se pojavljivati mjere protekcionizma i zaštite nacionalnih tržišta. Kad govorim o tim političkim odnosima, ponajprije mislim na odnose između Prištine i Beograda koji bitno otežavaju funkcioniranje Cefte. Iduće godine predsjedavanje Ceftom preuzima Priština i ako se nešto do tada radikalno ne

**Odnosi između
Prištine i Beograda
bitno otežavaju
funkcioniranje
Cefte. A
iduće godine
predsjedavanje
Ceftom preuzima
Priština**

promijeni na bolje, mogu se očekivati daljnje komplikacije. O tim stvarima razgovaralo se i na summitu u Istanbulu. Cefti je očito potreban jedan novi poticaj i odlučniji pristup. Tu debatu bi zajedno morali otvoriti Europska komisija i Tajništvo Cefte uz potporu Regionalnog vijeća za suradnju. ■